

30 ta' Gunju, 1964.

Imhallfin:

S.T.O. Prof. Sir Anthony J. Mamo, O.B.E., C.St.J., Q.C.,
LL.D., B.A., President.

Onor. T. Gouder, LL.D.,

Onor. J. Flores, B.L.Can., LL.D.

Robert Butler

versus

Lieutenant Colonel John Phillip d'Estoteirile Skipwalth ne.

Kompetenza — Emergency Compensation Board

Għal finijiet tad-deċiżzjoni tal-kompetenza "ratione materiae" bħala eċċezzjoni preliminari, l-oġġett tal-kawża trid jittliehed kif dedott fl-att li jninizja l-ġudizzju.

Il-Qorti, Rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-attur, in kontestazzjoni ta' Lord Harry Thurlow fil-kwalità tiegħu ta' General Officer Commanding Troops, Malta, wara li ppremetta illi huwa għandu kreditu kontra l-konvenut nomine rigwardanti kiri ta' karrozzi taht "impressment", dewmien imħabba ħsarat, żeba ta' "camouflaged" cars u danni dovuti għall-kollizzjonijiet u illi l-konvenut nomine jinsisti jgħid illi f'dan il-każ u ċioe għall-perijodu 1938 sa' l-aħhar ta' Diċembru, 1964 hija applikabbili l-Government Notice Nru 716 tal-31 ta' Diċembru 1942, u illi ma jirrisultax li din il-Government Notice hi retroattiva, talab li, premissi d-dikjarazzjonijiet meħtieġa u wara li jingħataw l-ordnijiet li hemm bżonn, din il-Qorti tiddikjara illi l-Government Notice Nru. 716, tal-1942 ma hiex retroattiva u ma setgħet u ma tistax tiġi applikata għal-kwalunkwe perijodu qabel il-

promulgazzjoni tagħha fil-31 ta' Diċembru, 1942. Bl-ispejjeż u b'riserva favur l-attur li jipproċedi għal-likwidazzjoni tal-bilanċ dovut lilu mill-konvenut nomine b'għjudizzju separat;

Rat id-dikjarazzjoni u n-nota tax-xhieda tal-attur;

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenut Lord Harry Thurlow nomine, li biha eċċepixxa (1) preliminarjament l-illegitimita tal-persuna peress li l-leġittimu kontraddittur f'din il-kawża kellu jkun L'eutenant Colonel John Philip d'Estoteirle Skipwith, khal Assistant Adjutant u Quarter-Master General, Malta u Libya, li huwa uffiċjal inkarigat mill-Amministrazzjoni, u għalhekk talab li jiġi liberat mill-osservanza tal-għudizzju; (2) in subordine u fil-meritu li l-attur m'għandux interess ġuridiku, u illi fi kwalunkwe każ, kull pretensjoni minnu vantata fiċ-ċitazzjoni hija preskritta fil-ligi;

Rat id-dikjarazzjoni u n-nota tax-xhieda tal-konvenut Lord Harry Thurlow noe;

Rat l-ordni tal-Qorti, fuq talba tal-attur mhux oppost mill-konvenut Lord Thurlow nomine għall-korrezzjoni ta' ċitazzjoni korrisponentement għal dak li ġie indikat fi eċċezzjoni preliminari, u l-verbal li bih l-imsemmi Lieutenant Colonel John Philip d'Estoteirle Skipwith, imharrek fil-kwalita tiegħu ta' "Assistant Adjutant and Quarter Master General, Malta u Libya", permezz tad-difensur tiegħu, ta' ruħu b'notifikat biċ-ċitazzjoni kif korretta, irrinunzja għal kull terminu u għamel tiegħu l-eċċezzjonijiet

fil-meritu preċedentement sollevati;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet ulterjuri tal-konvenut nomine li biha ssollewa l-inkompetenza ta' dina l-Qorti "ratione materiae" peress li l-kwistjoni involuta tirrigwarda pretensjoni ta' hlās ta' kumpens ta' rekwisizzjoni u ta' "impressment" ta' karrozzi u azzjonijiet konsegwenzjali huma ta' ġurisdizzjoni tal-Emergency Compensation Board; b'riserva ta' eċċezzjonijiet oħra;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Semgħet lid-difensuri;

Rat in-nota ta' l-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi l-kwistjonijiet preġudizzjali quddiem il-Qorti huma tnejn. dik tal-karenza tal-interess tal-attur u dik li l-kompetenza ta' din il-Qorti hija eskluża mill-kompetenza tal-Emergency Compensation Board;

Illi hawnhekk tqum il-kwistjoni l-oħra liema min dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet għandha tiġi deċiża l-ewwel. Il-kompetenza tippostula l-azzjoni mentri mingħajr interess ma hemmx azzjoni.

Illi għalhekk iż-żewġ eċċezzjonijiet sa ċertu punt jikkompenetraw ruhhom ma' xulxin u għal mument jistgħu jiġu kunsidrati bħala eċċezzjoni waħda ta' natura "mista" (Wing Commander James Maxwell Watson vs. Leonardo Sacco — Sentenza fuq l-ewwel eċċezzjoni Kollez. Vol.

XXXIV, II, 454, u fuq it-tieni eċċezzjoni Kollez. XXXV, I, 36 et seq. u speċjalment pag. 38). F'din is-sentenza hemm insenjamenti dwar l-element ta' l-interess u l-kompetenza li l-Qorti issit utili għall-finijiet ta' din il-kawża;

Illi l-interess li jrid ikun jeżisti fl-attur huwa interess dirett, legittimu u attwali, u l-Qorti qegħda tfakkar f'dan il-prinċipju trit u ritrit mhux għas-sempliċi ripetizzjoni tiegħu imma għaliex dikjarazzjonijiet bħal dik mitluba f'din il-kawża ma jitsgħu jintalbu "in vacuo" jiġifieri biex jin-għata parir jew għal-skop akkademiku mingħajr risultanza utili. Huwa biss in relazzjoni għar-risultanza utili li l-attur jipprometti lilu nnifsu bl-azzjoni (Kollez. Vol. XXXV, I. p. 250) li l-Qorti tista tara jekk huwa għandux dak l-interess li l-konvenut qiegħed jikkontesta! u f'dan il-każ l-interess qiegħed jiġi kontestat evidentement in kwantu li l-konvenut jirritieni li l-Emergency Compensation Board bħala t-tribunal kompetenti biex japplika l-Compensation (motor vehicles) Regulations. 1942 (Govt. Notice No. 716 tal-31 ta' Diċembru, 1942), huwa wkoll it-tribunal kompetenti biex jiddikjara jekk humiex retroattivi jew le.

Illi fis-sentenza fuq ċitata u f'sentenza oħra pubblika-ta fil-Kollez. Vol. XXVIII, I. 23, ġie deċiż li "il tribunale civile ha indubbiamente il potere di applicare non solo le leggi di natura veramente civile ma anche norme di indole diversa, quando dal fatto sorge una quistione di indole privata." u dan il-prinċipju huwa paċifiku u ġie segwiet anki fis-sentenza l-oħra iżjed il fuq imsemmija (Watson-Sacco) billi l-Qorti biex ma tippreveniex lil War Damage Commission, illiberata mill-osservanza tal-ġjudizzju u komplet il-kawża kontra l-parti privata għaliex is-sentenza eventwali kienet sejra tkun "res inter alias acta" għal dik il-Kummissjoni. Imma hawnhekk il-kwistjoni hija differenti. Ma

hijiex jekk il-Qorti ghandiex tapplika jew le r-regolamenti msemmija fiċ-ċittazzjoni imma proprju jekk dawk ir-regolamenti humiex retrospettivi jew le.

Illi in linea generali kwistjoni bhal din donna li ma tistax tiffirma meritu ta' ġudizzju "a se stante" għaliex dak il-ġudizzju jkun intis b'ix jiġi ottenut parir mill-Qorti. Dik il-kwistjoni tkun tista tigi nvestita mill-Qorti bhala formanti parti mill-meritu ta'-pretensjoni li sserviha ta' sfond jekk u kemm il-darba l-attur jidduci dik il-pretensjoni u l-konvenut, f'dik l-azzjoni, jikkombatih bl-imsemmija regolamenti.

Illi mill-banda l-oħra l-azzjoni ta' l-attur hija evidentement preordinata għad-deduzzjoni tal-pretensjoni prinċipali tiegħu għal-bilanċi li hu jallega li għad għandu jiehu mingħand l-awtoritajiet tas-Servizzi għal-kompensazzjoni dwar l-użu ta' "impressed cars" u għad-danni sofferti minnha u waqt dawk l-"impressions" fi żmien it-tieni gverra mondjali. Għalhekk ir-riżultanza utili li huwa jista jispera min din l-azzjoni hija proprju dik li jantiċipa l-eċċezzjoni ġa sa ċertu punt adomtrata fil-korrispondenza (Vol. 37 u 46). Mill-kontroparti u għalhekk, taht dan l-aspett, donna li ma jistax jingħad li l-attur huwa għal kollox priv min interess attwali, għalkemm, peress li hu qiegħed jantiċipa l-ewenti ġjudizzjarji, huwa anki f'każ ta' cżitu favorevoli tad-domanda tiegħu, ikollu dejjem ibati l-ispejjeż. Apparti min din l-interpretazzjoni tal-azzjoni ta' l-attur li l-Qorti qiegħda tadotta bhala l-iżjed beninja u kostruttiva għal każ, il-Qorti ma tistax issib interess ieħor fiha hlief dak li jingħata ftit iżjed habel lill-korrispondenza, ġja biżżejjed antika u twila, li l-attur irnexxilu, b'mod jew ieħor, izomm miftuħa mal-Awtoritajiet Militari. għal iżjed min 20 sena, mingħajr qatt ma ddeduċa in ġjudizzju l-pretensjoni

tiegħu fil-meritu, u dan ma jikkostitwix interess ġjuridiku;

Illi għalhekk din l-azzjoni tista biss tagħmel sens ġuridiku u tkun akkompanjata mid-debitu nteress in kwantu tista tkun preordinata għal oħra dwar is-sostanza tal-“claim” ta’ l-attur. Kieku mhux għalhekk il-Qorti lanqas ma kienet tgħaddi iżjed il-quddiem fil-konsiderazzjoni ta’ din is-sentenza. Imma proprju għaliex l-azzjoni hija salva-bili, fil-kamp ta’ l-interess, in kwantu hija preordinata għal dik l-oħra, il-kompetenza għall-azzjoni presenti tkun ta’ din il-Qorti biss jekk l-azzjoni l-oħra, li hija l-azzjoni prinċipali, hija ta’ l-istess kompetenza. Jekk m’hiex, allura għandha tidhol in applikazzjoni “ir-regola” *accessorium sequitur principale*” (Mattirolo Vol. 1. para. 975 et seq. u l-opinjonijiet tal-Pescatore u tal-Pisannelli hemmhekk citati—għalkemm dawn l-awturi qieghdin jikkumentaw l-art. 103 tal-Kodiċi Taljan tal-Proċedura ta’ zmienhom il-prinċipju jibqa l-istess anki fil-liġi tagħna). L-aċcessorjeta tal-kawzi hija eżempju tal-“konnessjoni” tal-kawzi u għaliha mhuwiess essenzjali li jkun hemm żewġ kawzi intavolati. Infatti l-kwistjoni tar-retroattività tar-regolamenti dedotta f’din l-azzjoni m’hiex hliet inċident sollevabili fil-kawza dwar il-meritu prinċipali u li l-attur qieghed jipprova jantċipaha b’din l-istanza mingħajr ma jidhol f’dawk il-meriti.

Illi taht dan l-aspett il-każ presenti huwa paragonabili ma’ dak li jigri kieku issir liġi biex tawmenta jew tnaqqas “il-fair rent” tad-djar u sid jew inkwilin jadixxi din il-Qorti biex tiddikjara li dik il-liġi hi jew ma hiex retrospettiva meta ġja hemm tribunal ieħor kompetenti mhux biss biex jirregola l-kera imma anki biex jiddeċiedi l-punti kollha tal-liġi li jistgħu jinsorgu dwar kwistjonijiet ta’ “fair rent”. F’każ bħal dak ikun qieghed jidher biss għall-apparenza li din il-Qorti tkun qegħda tiġi adita fuq materia ta’ kom-

petenza ordinarja, mentri in realta l-kwistjoni tkun ta' kompetenza tat-tribunal speċjali li ma għandux jiġi prevenut fid-deċiżjoni tiegħu bejn l-istess partijiet, għax il-kompetenza tiegħu fil-meritu prinċipali tassorbixxi u tatraji magħha l-kompetenza għall-kwistjonijiet l-oħrajn incidentali jew aċċessorji bħal ma hija l-kwistjoni tal-limitu tal-applikazzjoni tal-liġi fiż-żmien.

Fil-każ presenti l-Qorti hi tal-opinjoni li l-kompetenza għall-vertenza prinċipali bejn il-kontendenti hija ta' l-Emergency Compensation Board. L-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fis-sentenza Giuseppe Borg versus Algernon Crockford, noe. (Vol. XXXIII, I, 97) kienet iddeċidiet fl-1947 li mentri l-fissazzjoni tar-rata ta' "impresement", kwantu għall-vejikoli, kienet ta' kompetenza ta' dak il-Board, il-kwistjoni tad-danni kienet baqgħet ta' kompetenza tal-Qrati ordinarji. Din il-Qorti, bir-rispett kollu, jidhrilha li hemm raġunijiet konvinċenti biex tiddiskosta ruħha min dik is-sentenza għar-rigwarl tad-danni. Il-motivazzjoni ta' dik is-sentenza kienet bażata fuq konfront bejn ir-regolament 5 (I) (c) u 5 (6) tal-Compensation (Emergency) Regulations 1943 (G.N. 325 tal-1943) u dehrilha li kien hemm distinzjoni markata ta' diċitura li minhabba fiha waslet għal konkluzjoni li ma kienetx l-intenzjoni tal-legislatur li jestendi l-kompetenza tal-Board anki għad-danni tal-vejikoli. Meta wiehed ihares sew lejn il-Compensation (Motor Vehicles) Regulations, 1942 (G.N. 716 tal-1942 kif emendati) wiehed pero imissu jasal għall-konkluzjoni li r-rinviju għalihom li hemm fir-regolament 5 (6) tal-Compensation (Emergency) Regulations, 1943, huwa rinviiju għat-totalita tagħhom u mhux għall-parti biss minnhom, u dawk ir-regolamenti tal-1942 dwar il-vejikoli jaħsbu mhux biss għar-rata ta' kompensazzjoni dwar l-użu imma anki għad-danni (Vide Reg. 16, 17, 18 u 19). Evidentement il-Legis-

latur ma riedx, kwantu għal vejikoli, jiddisturba r-regolamenti ġja eżistenti u qiesu inkorporahom b'referenza fir-regolamenti generali tal-1943. Iżda apparti min dan, li l-Qorti ma tridx tagħmel wisq minnu peress li l-kwistjoni intavolata hija tar-retroattività o meno tal-G.N. 716 tal-1942, l-argument l-iżjed qawwi huwa li, indipendentement min kwalunkwe distinzjoni bejn "goods" (kif hemm definiti) u proprietà oħra fil-Compensation (Emergency) Regulations 1943, ir-regolament Numru 59 tal-Malta Defence Regulations, 1939 (li għadu, in vigore bl-att Numru XIII tal-1949) jereġġi lill-Emergency Compensation Board (vide G.N. 326 tal-1943 bħala tribunal speċjali "for the purpose of determining whether any compensation is payable in respect of the taking possession of land, the requisition or acquisition of property other than land . . . and of determining the amount of such compensation." Il-kelma "property" hawnhekk għandha s-sinjifikat kollu tagħha u tinkudi l-vejikoli kif jingħad ukoll fir-regolament 2 tal-Compensation (Emergency) Regulations, 1943.

Illi mhux presumibili li l-legislatur li hareġ in Notifikazzjonijiet Nru. 325 u 326 tal-1943 f'nifs wiehed kellu intenzjoni li r-Regolament Nru. 59 tal-Malta Defence Regulations, 1939, ma japplikax ukoll fis-sens li d-danni tal-vejikoli jiġu konstatati u likwidati mill-istess Board li kien għadu kif istitwixxa proprju bħala Board kompost anki min nies tekniċi in materja ta' danni u, kwantu għall-vejikoli, jillimita l-attività tal-Board għas-sempliċi fissazzjoni ta' rata ġjornaliera skond l-iskeda li hemm fir-regolament Nru. 2 tar-Regolamenti tal-1942 (G.N. tal-1942 fuq imsemmi) li hija haġa kwazi awtomatika;

Illi anki fil-paragrafu (2) tar-Regolament 52 tal-Malta Defence Regulations, 1939, kif sostitwit bl-imsemmi G.N.

326 tal-1942, insibu li "in determining the amount of compensation the Board shall apply the Compensation (Emergency) Regulations, 1943"; u dan huwa argument ieħor biex jingħad li peress li dawn ir-regolamenti jinkludu anki riferenza espressa għall-Compensation (Motor Vehicles) Regulations, 1942 l-applikazzjoni ta' dawk l-aħħar regolamenti (G.N. tal-1942) hija wkoll kwistjoni fdata fil-kompetenza tal-Board, u b'"applikazzjoni" nifhmu anki l-kwistjoni tal-limiti tal-applikazzjoni tagħhom fiż-żmien.

Illi għalhekk din il-Qorti rispettosament sejra tiddiskosta ruħha mill-preċedent kostitwiet bis-sentenza fuq imsemmija u tiddikjara li, kwantu għall-vejikoli rekwiżizzjonati jew "impressed" fi żmien l-aħħar gwerra, l-Emergency Compensation Board għandu kompetenza esklusiva mhux biss biex jiddeċiedi r-rata ta' kompensazzjoni għall-użu tagħhom imma anki biex jiddikjara r-responsabbilita għaddanni u jillikwidahom fejn ikun il-każ.

Il-*li* min dana jitnissel ukoll li l-Board fuq imsemmi għandu l-kompetenza esklusiva biex jieħu konjizzjoni tad-domanda għal pagament tal-bilanċi talvolta dovuti lill-attur u li għaliha d-domanda avanzata f'din il-kawża għandha titqies bħala neċessarjament preordinata, kif fuq intqal, ammenoke m'għandiex tiġi dikjarata nieqsa min dak l-interess konkret da parti ta' l-attur u fil-konfront tal-konvenut li trid il-ligi.

Illi għalhekk id-domanda kontenuta fiċ-ċitazzjoni hija, in bażi għar-regola "accessorium sequitur principale", ta' kompetenza tal-Emergency Compensation Board, liema Board ma għandux jiġi prevenut min din il-Qorti f'deċiżjoni li tmiss lilu in relazzjoni għal dawk il-fatti, eventi u rapporti konkreti li l-attur, jekk għadu jista, imissu jiddeduċi

quddiemu u li ma ġew bl-ebda mod poġġuti quddiem din il-Qorti hliet bi premezza vaga u ġenerika fil-bidu ta' -ċitazzjoni.

Rat in-nota ta' l-appell tal-attur li l-petizzjoni tiegħu li biha talab li dik is-sentenza tiġi revokata u li jiġi deċiż illi l-Prim'Awla tal-Qorti Civili tal-Maesta Tagħha hi l-Qorti kompetenti biex tiggudika u tiddeċiedi din il-kawża, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-konvenut.

Rat ir-risposta tal-konvenut li qal illi s-sentenza appellata hi ġusta u timmerita konferma bl-ispejjeż.

Rat l-atti kollha tal-kawża semgħet it-trattazzjoni u kkunsidrat:—

Skond id-ċitazzjoni tiegħu l-appell'ant jippretendi li hu għandu kreditu kontra l-konvenut rigwardanti kiri ta' karrozzi taht "impressment, dewmien minhabba ħsarat, żebgħa ta' "camouflaged cars" u danni dovuti għall-kollizzjonijiet, — liema kreditu hu jallega, jirriferrixxi għall-fatti li ġraw bejn l-1939 u l-aħħar ta' Diċembru, 1942.

L-appellant jallega illi, għall-ħlas ta' dak il-kiri u tal-indennizz jew danni dovuti lilu għall-kawzi fuq imsemmija, l-appellat applika disposizzjonijiet tar-regolamenti maħruġa bin-Notifikazzjonijiet tal-Gvern Nru. 716 tal-1942 jew sostna li dawk id-disposizzjonijiet huma applikabbili. Fil-fehma tal-appellant dawk ir-regolamenti ma kienux applikabbili għall-prestazzjonijiet magħmula minnu jew danni li sofra fiż-żmien fuq imsemmi għaliex ir-regolamenti harġu fil-31 ta' Diċembru, 1942 u ma kienux retroattivi. Għalhekk hu talab bl-ċitazzjoni illi l-Qorti tiddikjara illi l-im-

semmija. regolamenti ma humiex retroattivi u ma setghux u ma jistghux jiġu applikati għal kwalunkwe perijodu qabel id-data tal-promulgazzjoni tagħhom.

Kontra din it-talba, l-appellat in prim'istanza oppona żewġ eċċezzjonijiet preliminari, cioè, l-ewwel, in-nuqqas ta' nteress ġuridiku u, mbagħad, l-inkompetenza tal-Qorti "ratione materiae" peress illi l-kwistjoni nvoluta tirtigwarda pretensjoni ta' hlas ta' kumpens ta' rekwizizzjoni u "impresment" ta' karrozzi u azzjonijiet konsegwenzjali li huma ta' ġurisdizzjoni ta' l-"Emergency Compensation Board."

L-ewwel Onorabbli Qorti kkunsidrat illi, sa ċertu punt, dawk iż-żewġ eċċezzjonijiet kienu jikkompenetraw ruħhom ma' xulxin, u setgħu għall-mument jiġu kkunsidrati bħala eċċezzjoni waħda ta' natura 'mista'. Rigward l-interess, dik il-Qorti osservat illi, in linea generali, kwistjoni bħal dik miġjuba għad-deċiżjoni f'din il-kawża donna li ma tistgħax tiffirma meritu ta' ġjudizzju 'a se stante' għaliex ġjudizzju simili ikun intiż biex jiġi ottenut parir mill-Qorti. Dik il-kwistjoni tkun tista tigi nvestita bħala formati parti mill-meritu tal-pretensjoni li sserviha ta' sfond jekk u kemm idarba l-attur jiddeduċi dik il-pretensjoni u l-konvenut, f'dik l-azzjoni, jikkombatih bl-imsemmija regolamenti. Peress, pero, li l-ewwel Qorti kkunsidrat illi l-azzjoni presenti hi evidentement preordinata għad-deduzzjoni ta' parti tal-appellant tal-pretensjoni principali tiegħu għall-kreditu li hu jallega li għandu, għalhekk dehrilha li donnu ma setgħax jingħad illi kien jonqosha għal kollox l-interess attwali biex jagħmel din il-kawża. Din kienet l-interpretazzjoni l-aktar beninja li setgħet issalva l-kawża mill-punto di vista ta' l-interess. Izda, appuntu, għalhekk, — kompliet tgħid l-ewwel Qorti — kellu jiġi kunsidrat jekk il-pretensjoni

prinċipali tal-appellant — li għaliha l-kawża presenti suppost li hi preordinata — niex ta' kompetenza tagħha, għax hawnhekk tidhol in applikazzjoni r-regola "accessorium sequitur principale" u l-kawża presenti għandha titqies ta' kompetenza tat-Tribunal li hu kompetenti biex jiddeċiedi l-pretensjoni prinċipali.

L-ewwel Onorabbli Qorti rriteniet illi l-pretensjoni prinċipali hija ta' kompetenza ta' l-Emergency Compensation Board u għalhekk iddikjarat ruħha nkompetenti "ratione materiae" li tiehu konjizzjoni ta' din il-kawża.

Min dak li ntqal hawn fuq jidher illi, għad li l-ewwel Onorabbli Qorti iddelibat il-kwistjoni ta' l-interess, dan hi għamlitu biss għall-finijiet tad-deċiżjoni dwar il-kompetenza. Dan għandu jitqies li kien hekk. għaliex l-ewwel Qorti evidentement irriteniet għustament illi d-deċiżjoni dwar il-Kompetenza neċessarjament għanda tiġi qabel kull deċiżjoni dwar l-interess. Infatti hu ċar illi Qorti "ex hypothese" inkompetenti ma tistgħax validament tagħti deċiżjonijiet fuq kwistjonijiet oħra li johorġu mill-kawża.

Il-Qorti dana qieghda tghidu għaliex jidhrilha li għandu jkun ċar illi l-kwistjoni f'dan l-appell għandha tkun limitata biss għall-kunsiderazzjoni tal-veru dispożittiv tas-sentenza appellata riferibbli għall-inkompetenza ta' l-ewwel Qorti, bla ma jkunu preġjudikati finalment kull xorta ta' kwistjonijiet oħra jew aspetti oħra ta' kwistjonijiet ġa delibati għall-finijiet tad-deċiżjoni issa in kwistjoni.

L-azzjoni ta' l-appellant jingħad li hi bbażata fuq u motivata mill-insistenza tal-appellat (cioe ta' l-awtoritajiet rappreżentati minnu) li r-regolamenti in kwistjoni huma retroattivi jew, għall-inqas (biex wiehed jinterpreta

dak li donnu ried jghid l-appellant) mill-fatt illi l-appellat suppost applika dawk ir-regolamenti retroattivament. Mill-atti, fl-istat li huma, dawn l-allegazzjonijiet ma jidhrux bl-ebda mod ċar. Fil-korrispondenza esibita ma hemm, da parti ta' l-awtoritajiet rappreżentati mill-appellat ebda pretenzjoni illi n-notifikazzjoni tal-Gvern in kwistjoni hi retroattiva. Sa fejn setgħet tara l-Qorti l-G.N. 716/1942 jissemma f'zewġ ittri biss mibgħuta min dawk l-awtoritajiet. Fl-ittra miktuba fit-23 ta' Settembru 1946, jingħad illi l-Malta Transport Office "assessed all payments for impressment in accordance with Government Notice No. 716 dated 31st December 1942 as amended by Government Notice No. 168 of the 28th April, 1944." Izda minna ma jidhirx illi dan kien jirreferixxi għall-"impressment" ta' cars għal żmien qabel il-31 ta' Dicembru, 1942.

Fl-ittra l-oħra li tidher li hi l-aktar ittra mportanti min dawk esibiti — jingħad:—

- (a) rigward l-"Impressment Fees" illi dawn thallsu "in accordance with the rates in force in the years 1940-43."
- (b) rigward ir-"repairing of camouflaged cars", illi l-pretensjoni ta' l-appellant hi ~~preskritta~~.
- (c) rigward id-danni "acused by accidents", illi s-somma dovuta hi £136. 0s. 6d. li giet offerta.

Hu biss rigward iż-żewġ partiti ta' "repairs to damaged cars" u "Laying-up time" illi d-W.D. invoka l-Govt. Notice No. 716/1942. Izda dik l-ittra inkitbet fid-29 ta' April, 1955 u tir-riferexxi għall-danni ta' l-appellant "against the War Department in respect of cars impressed by the W.D. dur-

ing the 1939-45 war." Voldieri minnha ma jidhirx illi l-imsemmi Government Notice kien qed jiġi invokat għar-rigward ta' eventi li graw qabel dak il-Government Notice ġie pubblikat.

Mill-banda l-oħra, ċ-ċitazzjoni ta' l-appellant ma tindikax — kif ġustament ilmentat l-ewwel Onorabbli Qorti — il-fatti, l-eventi u r-rapporti li minnhom suppost joriginaw il-pretensjonijiet tiegħu "hlief bi premessa vaga u ġenerika" b'mod li ma jistax jingħad għal-liema pretensjonijiet konkreti tirriferixxi l-kontestazzjoni mqiegħda bhala bażi għad-domanda.

Fl-atti ta' din il-kawża, emananti mill-appellat, mhux talli ma jidhirx li hemm din il-kontestazzjoni (li mingħajra s'intendi, ma jistgħax jiġi nvokat l-intervent ġudizzjarju), iżda talli, rigward l-oġġett speċifiku tad-domanda, dik il-kontestazzjoni hi eskluża. La fl-eċċezzjonijiet u lanqas fid-dikjarazzjoni annessa magħha jew imkien ieħor, l-appellat ma ipretenda illi l-imsemmi Govt. Notice hu retroattiv: u eħad illi l-Awtoritajiet rappreżentati minnu qatt applikaw dak il-Gov. Notice retroattivament. "Infatti" — l-appellat qal fid-dikjarazzjoni — "ebda dispożizzjoni ta' retroattivita ma teżisti fil-Govt. Notice 716 tas-sena 1942" u zied jgħid, aktar enfatikament: "l-asserzjoni li l-konvenut nomine qed jinsisti li dik in-Notice hija retroattiva hija assolutament, fantastika u kreata mill-attur."

Għad irid jidher illi xi dritt ta' l-appellant involut fid-domanda li għamel ġie vjolat jew diskonoxxjut, b'mod illi l-funzjoni ġudizzjarja hi meħtieġa għar-rejntegrizzjoni jew affermazzjoni tiegħu.

Izda, kif ġa ntqal, dawn u oħrajn, għalissa m'humlex

kwistjonijiet li jidhlu fl-appell u ssemew biss biex jiġu evitati ekwivoċi fil-każ li jkun hemm sviluppji oħra.

Għal issa l-kwistjoni tirrigwarda bis il-kompetenza. Għall-finijiet tagħna din il-Qorti ser tassumi, bħal l-ewwel waħda, illi d-domanda f'din il-kawża hi preordinata għad-deduzzjoni fil-ġudizzju tal-azzjoni rigwardanti l-meritu konkret tal-pretensjonijiet ta' l-appellant.

Din il-Qorti taqbel naturalment ma l-ewwel Onorabbli Qorti illi in bażi għall-prinċipju "accessorium sequitur principale" it-Tribunal kompetenti għal din il-kawża hu dak stess li jkun kompetenti għal dik il-kawża prinċipali.

L-ewwel Onorabbli Qorti, kif intqal, irriteniet illi dak it-Tribunal hu l-Emergency Compensation Board. Hija waħda oħra mill-fattezzi pekuljari ta' din il-kawża illi l-appellant stess in prim'istanza u b'mod iżjed ċar fil-petizzjoni ta' l-appell wera li jaqbel illi l-meritu tal-pretensjonijiet tiegħu eventwalment jiġi deċiż min dak il-Board. Finnota tiegħu u ripetutament fil-petizzjoni, t-teżi tiegħu kienet biss illi din il-kawża kellha tingieb quddiem il-Prim'Awla biex il-Qorti tiddeċiedi l-punt bħala kwistjoni preliminarj biex imbagħad hu jkun jista' iressaq il-pretensjoni tiegħu fil-meritu quddiem l-imsemmi Board li kif qal hu, kien kompetenti biex jillikwida l-quantum tal-kumpens dovut lilu.

Il-Qorti taħseb illi din it-teżi ta' l-appellant bil-fors kienet ibbażata fuq sviżta da parti tiegħu ta' l-emenda li kienet saret fir-regolament 59 tal-Malta Defence Regulations 1939 bin-notifikazzjoni tal-Gvern Numru 326 tat-30 ta' Ġunju, 1943. Qabel dik l-emenda kien veru, kif irrilevat il-Prim'Awla tal-Qorti Civili tal-Maesta Tagħha fil-kawża "Bonnici vs. Grapes" 25 ta' Ġunju, 1945 (inedita), illi l-

ġurisdizzjoni tal-Board kienet limitata għal-likwidazzjoni biss tal-kumpens, u kwistjonijiet oħra kienu ta' kompetenza tal-Qrati ordinarji. Izda b'dik l-emenda, l-ġurisdizzjoni tal-Board giet allargata bil-konsegwenza illi l-ġurisdizzjoni tal-Qrati ordinarji giet imneħħija rigward kwistjonijiet ta' 'indennizz' dwar rekwizizzjoni. Il-Board sar kompetenti mhux biss kif kien qabel, "for the purpose of determining the amount of any compensation payable", iżda anki "for the purpose of determining whether any compensation is payable.

Għalhekk kieku l-presenti kwistjoni kellha tiġi deċiża in baži għal dik id-deduzzjoni ta' l-appellant, kien ikun għal kollox ċar illi l-ilment tiegħu hu manifestament infondat. Il-punt dwar liema liġi hi applikabbli biex jiġi deċiż jekk hux dovut kumpens u jekk hu dovut, biex jiġi determinat ii-"quantum" kien ikun indubbjament ta' ġurisdizzjoni ta' l-istess Board kompetenti biex jiddeċiedi dawk iż-żewġ kwistjonijiet — ċioe sostanzjalment il-kwistjonijiet kollha tal-meritu.

F'in-nota tiegħu l-appellant għamel sottomissjoni ġdida, fis-sens illi l-Emergency Compensation Board skond ir-regolamenti magħmulin bin-Notifikazzjoni tal-Gvern Nru. 326/1943 għandu ġurisdizzjoni biss dwar "artijiet, bini u aċċessorji tal-bini u affini." Skond din is-sottomissjoni dak il-Board ma kellux ġurisdizzjoni biex "jieħu konjizzjoni ta' kwistjonijiet li jirriferrixxu għal "chattels" billi dawn m'humiex inkluzi fil-kliem "proprjeta li mhux art."

Din is-sottomissjoni hi wkoll nieqsa min kull fjiel ta' fundament. Il-kliem "property other than land" ifissru dak li jgħidu kjarament. Huma jfissru kull xorta ta' hwejjeg li jistgħu jkunu oġġetti ta' proprjeta u li jistgħu jiġu rekwi-

zizzjonati jew akkwistati. Il-"bini" jew "parti ta' bini jew djar" huma gja kompriżi fil-kliem "land" skond id-definizzjoni mogħtija fir-regolament 2 tal-Malta Defence Regulations u għalhekk meta r-regolament 59 jitkollem fuq "property other than land" jintendi hwejjeg ta' proprjeta li m'humix art (fis-sens ordinarju tal-kelma) jew bini jew djar." Det resto daqqa ta' għajn lejn ir-regolamenti pubblikati bil-Govt. Notice No. 325/1943 li l-Board kellu japplika turi illi l-Board kellu jittratta dwar art (fis-sens komprensiv li ntqal) vessels u aircraft, goods other than vessels or aircraft (u "goods" t'fisser chattels"). L-istess G.N. 716/1942 u l-G.N. 73/1943 li għalihom hemm riferenza fil-G.N. 325/1943 li wkoll il-Board kellu japplika (apparti mill-kwistjoni tar-retroattività o meno tal-G.N. 716/1942) kienu mbagħad jirreferixxu għall-"vehicles" cioè "motor vehicles" (li huma in kwistjoni f'din il-kawża) kif ukoll "animal drawn vehicles."

Għalhekk anqas din id-deduzzjoni ta' l-appellant ma tista tiswielu bl-ebda mod.

Iżda, sfortunatament, il-kwistjoni dwar il-gurisdizzjoni tal-Board għall-finijiet li jiġi deċiż il-punt involut f'dan l-appell, ma tiegħafx hawn hekk. Is-soluzzjoni tagħha, kif taraha din il-Qorti, ma tiddependix mir-rilievi tal-appellant, iżda min konsiderazzjoni oħra.

Sakemm baqa in vigore r-regolament 59 tal-Malta Defence Regulations 1939 (kif sostitwit bil-G.N. 326/1943 fuq ga msemmi), l-Emergency Compensation Board kien kompetenti biex jiddeċiedi in generali jekk kienx dovut kumpens, u, fil-każ, biex jillikwida dak il-kumpens, dwar il-hwejjeg hemm imsemmija, kienu liema kienu r-regolamenti jew liġijiet li l-Board kellu japplika biex jaqdi dawk il-funzjonijiet tiegħu.

Iżda l-imsemmi regolament 59 bhal bqija tal-Malta Defence Regulations u r-regolamenti l-oħra tal-emergency hief, xi tlieta jew erba li baqghu jinzammu fis-sehh bl-Expiring Laws (Continuance) Acts, ġew revokati jew spiraw. Biex l-Emergency Compensation Board sata jibqa jiffunzjona, kien meħtieġ Att tal-Legislatura Maltija li jzommu in eżistenza nonostanti r-revoka jew ċessazzjoni mis-sehh ta' dak ir-regolamenti. Dan sar bl-Att Nru. XIII tal-1949 li fl-Art. 2 tiegħu iddispona:

"Notwithstanding the repeal or expiry of regulation 59 of the Malta Defence Regulations 1939, and of the Compensation (Emergency) Regulations, 1943, both continued in force by the Expiring Laws Continuance Act, 1948, (Act No. LXI of 1948), the Emergency Compensation Board shall continue in operation, being constituted, exercising the same functions and proceeding in the same manner as heretofore for the purpose of disposing of all cases now pending before it or which may hereafter be brought before it in respect of matters falling to be regulated by the said Compensation (Emergency) Regulations 1943: and those Regulations shall for that purpose only be deemed to continue in force accordingly.

Dan ifisser fil-fehma tal-Qorti illi, wara l-bidu ta' dak l-Att, kawża ma tistax tingieb quddiem il-Board hief jekk l-oġġett tagħha jkun iggovernat bil-Compensation (Emergency) Regulations 1943.

Issa l-oġġett tal-pretensjoni prinċipali ta' l-appellant (li, għal-finijiet tal-kwistjoni ta' kompetenza qiegħda tittejed bhal dik determinanti) hu kumpens dwar cars. Kumpens ta' din ix-xorta ċioe rigwardanti rekwiżizzjoni jew "impressment" ta' cars, mhux direttament regolat bil-

Compensation (Emergency) Regulations, 1943. Dawk ir-regolamenti, fihom infishom, jirregolaw il-kumpens dwar art jew xoghol fuq art, "vessels or aircraft," "acquisition" ta' vessels aircraft u vehicles, u rekwiżizzjoni u akkwizizzjoni ta' goods. Il-kelma "goods" pero hi definita fir-regolament 12 bhala li tfisser "chattels other than vessels, vehicles or aircraft."

Dan ifisser illi dawk ir-regolamenti, kwantu għall-vehicles, ma jirregolawx hliel il-kumpens dovut għall-"acquisition" li, skond id-definizzjoni tagħha, tfisser, "to acquire the ownership" u għalhekk hi haġa diversa mir-requisition jew impressment ta' karozzi, u għalhekk ma tinteressax lill din il-kawża.

Izda ir-regolament 5(6) ta' dawk ir-regolamenti jgħid dan li ġej:—

"The compensation payable in respect of the requisition or impressment of motor vehicles and of animal-drawn vehicles shall be that regulated by the compensation (motor Vehicles) Regulations, 1942 (Govt. Notice 716 of 31st December, 1942) and . . . (Il-bqija ta' din id-disposizzjoni ser jiġi omess għas-simplifikazzjoni; peress li jirreferixxi għal "animal-drawn vehicles" u għalhekk mhux rilevanti għal din il-kawża).

Permezz ta' din ir-riferenza jista jingħad illi il-Compensation (Motor Vehicles) Regulations, 1942 għandhom jitqiesu li ġew inkorporati fil-Compensation (Emergency) Regulations, 1943, b'mod li jiffurmaw haġa waħda magħhom. Skop evidenti tal-G.N. 325 tal-1943, li ppublika l-Compensation (Emergency) Regulations, kien li jikkrea korp komplet ta' liġi li kellha tirregola l-kumpens dovut

għall-kull xorta ta' proprietà — art jew hwejjeġ mobili — meħuda għall-skopijiet ta' l-emergenza. Għall-kumpens dwar "vehic'es" kien hemm ġa jeżistu r-regolamenti pubblika bil-G.N. 716/1942. Minflok ma qagħad jirripeti fil-korp tiegħu stess dawn l-aħħar regolamenti, il-G.N. 325/1943 għamel l-imsemmija "wholesale reference" għalihom u b'dan il-mod inkorporahom.

Min dan isegwi illi, għalkemm il-G.N. 716/1942 mhux wieħed minn dawk illi inżammu fis-sehħ b'leġislazzjoni apposta, hu għandu jitqies b'dana kollu li baqa fis-sehħ in kwantu jifforma parti mil-G.N. 325/1943 li espressament inżamm fis-sehħ bl-Att Nru. XIII tal-1949 hawn fuq imsemmi.

Meta għalhekk dan l-att ipprova biex jikkontinwa in funzione il-Compensation Emergency Board biex — apparti mil-kawzi li ġa kienu jinsabu quddiemu — jieħu konjizzjoni ta' kawzi ġodda rigwardanti materji "falling to be regulated by the . . . Compensation (Emergency) Regulations 1943", għandu jitqies illi fit-tismija ta' dawn ir-regolamenti kienet inkluża wkoll tismija tal-Compensation (Motor Vehicles) Regulations, 1942 li, kif ġie ritenut hawn fuq. saru parti integrali, permezz tar-riferenza għalihom. mil-istess Compensation (Emergency) Regulations, 1943.

Rigwardata s-sitwazzjoni f'dan id-dawl jista jingħad, in generali, illi anki kwistjonijiet ta' kumpens dwar rekwiżizzjoni jew "impressment" ta' cars, li għandhom jiġu regolati bil-G.N. 716/1942, huma ta' ġurisdizzjoni ta' l-Emergency Compensation Board.

Pero, — u hawn qiegħeħd il-qofol kollu tal-kwistjoni — it-teżi ta' l-appellant hija illi l-pretensjoni partikolari

tieghu, ma ghandhiex tigi regolata min dak il-G.N., peress illi dik il-pretensjoni tirrimonta għaż-żmien qabel ma dak il-G.N. daħal in vigore.

Jekk din it-teżi hi tajba, allura, hi liema hi l-ligi l-oħra li għanda tirregola dik il-pretensjoni, cioè il-ligi ċivi i ordinarja kif l-appellant issottometta fl-aħħar nota tieghu jew xi regolamenti oħra ta' l-emergeneza diversi mil-G.N. 716/42 jew G.N. 325/1943, il-konjizzjoni ta' dik il-pretensjoni ma tmissx lill-Emergency Compensation Board għa darta ma taqax taht it-termini li bihom il-ġurisdizzjoni tal-Board giet limitata, għall-kawżi godda, b'Att XIII ta' l-1949 fuq insemmi. Wara dan l-Att il-ġurisdizzjoni tal-Board ma baqgħatx regolata bir-regulation 59 tal-Malta Defence Regulations, 1939 kif emendata bil-G.N. 326/1943 iżda, kif għa ntqal limitata għar-rigward ta' kawżi ntrodotti l-qud diem, għal-"matters falling to be regulated by the Compensation (Emergency) Regulations."

L-ewwel Onorabli Qorti iddikjarat ruħha inkompetenti għaliex irriteniet illi l-pretensjoni prinċipali ta' l-appellant kienet regolata b'dawk ir-Regulations (inklużi fihom dawk dwar il-vehicles, pubblikati bil-G.N. 716/1942). Issa kwantu għal-Emergency (Compensation) Regulations, għa ntqal aktar il-fuq illi, minnhom infushom, ma japplikawx għal-pretensjoni ta' l-appellant. Apparti li anki huma kellhom japplikaw għal-fattijiet hemm kontemplati li kellhom jigru "after the date hereof." Kwantu mbagħad, għal-G.N. 716/1942, biex jista jingħad illi l-pretensjoni prinċipali ta' l-appellant hi regolata bih, irid jingħad illi hu kien japplika retroattivament; cioè irid preventivament jigi deċiż. kontra l-appellant, il-meritu tat-talba tieghu f'din il-kawża.

Il-Qorti jidhrila illi għal-finijiet tad-deċiżzjoni tal-kom-

petenza "ratione materiae" bhala eċċezzjoni preliminari, l-oġġett tal-kawża irid jittiehed kif dedott fl-att li jiniżja l-gudizzju. L-appellant istitwixxa l-kawża għaliex jippretendi li hu għandu kreditu kontra l-appellat li mhux regolabbli bl-imsemmi G.N. 716/42 u, appuntu talab dikjarazzjoni li minha jkun jidher illi hu tassew kif hu jippretendi.

Del resto l-appellat ukoll, kif ġa ssemma, għalkemm jinnega li l-appellant għandu dak il-kreditu (jew għax qatt ma kellu jew għax, jekk kellu, illum jinsab estint), ma jippretendix illi l-prestazzjonijiet jew danni li l-appellant isemmi kienu regolabbli b'dak il-G.N.

Għalhekk din il-Qorti hi ta' fehma illi — suppost li l-appellant tassew għandu l-kreditu li jivvanta, — il-pretensjoni rigwardanti l-meritu tiegħu, ma jistax jingħad li hu issa ta' kompetenza tal-Emergency Compensation Board. Kwindi — suppost, hawn ukoll, illi t-talba għad-dikjarazzjoni preambula magħmula fiċ-ċitazzjoni setgħat issir kif saret ċioe mhux f'limkien mad-deduzzjoni tal-pretensjoni li magħha hi legata u fuq iċ-ċitazzjoni kif inhi formulata — d-deċiżjoni fuq din it-talba l-anqas hi ta' kompetenza ta' dik il-Board.

Għal dawn il-motivi din il-Qorti tiddeċiedi billi tilqa l-appell, tirrevoka s-sentenza appellata u fis-sens tal-konsiderazzjonijiet premissi tiddikjara illi "rebus sic stantibus" il-kawża hi ta' kompetenza tal-Qorti Ordinarija u tordna li l-Atti jergħu jinbghatu l-ewwel Onor. Qorti. L-ispejjeż kollha minhabba ċ-ċirkostanzi jibqgħu bla taxxa hliel id-dritt tar-Registru li jhallsu l-appellat.